

Univerza v Ljubljani. Fakulteta za družbene vede.

Seminarska naloga 3 pri predmetu Politični sistem republike Slovenije.

LOKALNA SAMOUPRAVA V REPUBLIKI SLOVENIJI
OBČINE VS. DRŽAVA

T. O.

Politologija: analiza politik in javna uprava, redni.

Univerza v Ljubljani

29. 11. 2011

Dr. M. H.

Da bi razumeli pojem lokalne skupnosti v Republiki Sloveniji moramo na začetku razložiti sam pomen termina. Značilno za lokalno samoupravo je, da vsebuje teritorialni element, organizacijski element in materialno – finančni element. (Vlaj, 2006). Lahko bi rekli, da je lokalna samouprava oblika samostojnega urejanja in reševanja življenjskih potreb prebivalstva v določenih, praviloma ožjih krajevnih okvirih in na organiziran, vendar neoblasten način. (Milinar, 2000). Za lokalno samoupravo je značilno, da omogoča in zagotavlja lokalni skupnosti neko določeno stopnjo neodvisnosti, zlasti v razmerju do države. (Kaučič, 2007).

V Republiki Sloveniji je bilo z ustavo, sprejeto 1991, uveden nov sistem lokalne samouprave, ker so bili sistemi stare Jugoslavije neustrezni. Novi sistemi naj bi sledili vzorcem sodobne občine, vendar se je na številnih mestih od tega močno oddaljil, kar je povzročalo vrsto težav pri sprejemanju lokalne zakonodaje in pri vzpostavitvi novega sistema lokalne samouprave v Sloveniji. (Kaučič, 2007).

Temeljna izhodišča za ureditev našega sistema lokalne samouprave so dana že v ustavi, naprej razčlenjena pa v zakonu o lokalni samoupravi in drugih zakonih s tega področja. Sem spadajo tudi določbe iz ustavnega sodišča, ki so na tem področju še posebej pomembne in številčne.

Naša lokalna zakonodaja je v primerjavi z zakonodajami drugih držav zelo splošna in prepušča zelo veliko prostora za samoupravno ureditev v občinskih aktih, zlasti v statusih. To se pogosto kaže tudi v zelo pogostem spreminjanju in dopolnjevanju zakonodaje s tega področja, predvsem zakona o lokalni samoupravi. (Kaučič, 2007).

Za slovenski sistem lokalne samouprave je značilno, da je po ustavi obvezna samo enonivojska lokalna samouprava, drugi nivo, torej širša lokalna skupnost, ki se lahko ustanovi kot pokrajina, pa je neobvezna oz. v celoti odvisna od volje občin.

V naši ureditvi država ne more prenašati nobenih svojih nalog na lokalno skupnost brez njenega soglasja, v tem pa se razlikujemo od večine sodobnih evropskih ureditev, za katere je značilno da država zaradi racionalnosti in ekonomičnosti upravljanja prenaša na občine in druge lokalne skupnosti čedalje več svojih pristojnosti.

Na podlagi ustavnih določb zakon o lokalni samoupravi v splošnih določbah določa da je občina obravnavana kot temeljna lokalna samoupravna skupnost, ki samostojno ureja in opravlja svoje zadeve in izvršuje naloge, ki so nanje prenesene z zakonom. Občine se lahko samostojno odločijo, da se bodo povezovale v pokrajine in druge širše samoupravne lokalne skupnosti. (Kaučič, 2007). Občine in lokalne skupnosti morajo imeti pravna pooblastila, da lahko opravljata svoje naloge.

Ko pridemo do vprašanja financiranja lokalne skupnosti, je treba poudariti, da je zakon določil načelo, po katerem se te skupnosti financirajo iz lastnih virov, kar je nadvse pomembno za njihovo samoupravnost. (Vlaj 2006). Na drugi strani pa zagotavlja tudi dolžnost države, da zagotovi potrebna dodatna sredstva občinam, ki zaradi slabše gospodarske razvitosti ne zmorejo same zagotoviti izvajanja vseh svojih nalog.

Za demokratično upravljanje lokalne skupnosti je pomembno zakonsko načelo, po katerem občani teh skupnosti odločajo o zadevah lokalne samouprave prek svetov, sestavljenih iz članov, ki jih volijo svobodno in tajno na podlagi neposredne, enake in splošne volilne pravice.

Nekatere slovenske občine morajo biti oblikovane tudi tako, da zagotavljajo uresničevanje posameznih pravic italijanski in madžarski narodni skupnosti. (Kaučič, 2007).

193. člen ustave Republike Slovenije opredeljuje občino kot samoupravno lokalno skupnost, ki je hkrati tudi edina obvezna samoupravna lokalna skupnost, kar jo označuje tudi kot temeljno lokalno skupnost. Območje občine obsega naselje ali ve naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev.

Občina se v Sloveniji ustanovi z zakonom, vendar po prej opravljenem referendumu, s katerim se ugotovi volja prebivalcev na območju, na katerem naj bi se ustanovila občina. To velja tako za ustanovitev nove občine tako kot tudi za spremembo stare. Brez opravljenega referenduma torej ni mogoče ustanoviti nove občine, zato je njegova uporaba obligatorna.

Ustava določa, da spadajo v pristojnost občine lokalne zadeve, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo samo prebivalce občine. Lokalna samouprava se mora nujno ukvarjati z zadevami, ki sicer niso državnega pomena, vendar pa se tičejo tudi drugih ljudi, ki se v različnih vlogah nahajajo na območje občine.

Zakon o lokalni samoupravi je nekoliko razširil ustavno definicijo, tako da lahko občina opravlja lokalne zadeve javnega pomena, kar je bolj v skladu z evropskimi gledanji, zlasti z načelom solidarnosti. Po tem načelu namreč državni organi opravljajo samo tiste naloge, ki jih lokalna samouprava ni sposobna upravljati, poleg tega pa občina opravlja tudi posamezne naloge iz državnih nalog, torej ima poleg izvirmih tudi prenesene pristojnosti. (Kaučič, 2007).

Naloge občine je mogoče razdeliti zlasti na urejanje družbenih razmerij v občini, torej na njeno normativno pristojnost, ter na izvajanje predpisov. Prva naloga je v zakonu izražena zlasti z izrazom urejanja, druga pa z različnimi izrazi, kot so upravlja, skrbi, pospešuje, in podobno. Po vsebini pa so naloge občine predvsem v tem da, gospodari z občinskim premoženjem, zagotavlja red in mir ter zagotavlja opravljanje komunalnih, socialnih in okoljevarstvenih nalog.

Razmerje med državo in lokalno skupnostjo, ki ima pravico do samostojne uprave, je torej urejeno tako, da država lokalni skupnosti prizna pravico urejati določen del javnih zadev in se iz njene sfere v čim večji možni meri umakne. Ne pa v celoti, saj ohrani nadzorstvo nad zakonitostjo delovanja lokalne skupnosti. (Virant, 1998). Torej če povzamemo razmere med državo in občinami lahko poudarimo da je država predvsem večji organ, lokalne samouprave pa manjše. Da bi država lahko bolje delovala potrebuje občine, saj le te za njo opravljajo »manjše« naloge, ki jih država kot širši organ nebi uspela. Lokalna skupnost deluje skoraj neodvisno od države saj si sama priskrbi sredstva za izvrševanje svojih nalog. Večkrat lahko pride lahko tudi do raznoraznih nesoglasij me njima, zato so naloge določene z zakonodajo, torej z ustavo in raznimi zakoni o lokalni samoupravni skupnosti.

VPRAŠANJA:

1. Kako poteka prenos nalog iz državne pristojnosti na občino?
2. Katere so temeljne naloge, ki jih občina ureja samostojno?

LITERATURA:

1. USTAVNA UREDITEV SLOVENIJE – četrta spremenjena in dopolnjena izdaja; Igor Kaučič in Franc Grad, GV založba, Ljubljana 2007
2. LOKALNA SAMOUPRAVA, Teorija in praksa; Stane Vlaj; Fakulteta za upravo; 2006
3. PRAVNA UREDITEV JAVNE UPRAVE; dr. Grega Virant; Visoka upravna šola; 1998
4. www.svlr.gov.si/fileadmin/svlsrp.gov.si/.../lok.../lok-sam-Slo.doc